

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/multimedia/75298,Galeria-plakatu-Powstania-Slaskie.html>
27.02.2026, 05:11

Galeria plakatu - Powstania Śląskie

16.08.2019

Gen. Franciszek Aleksandrowicz (1856-1923) absolwent
Cesarsko-Królewskiej Akademii Sztabu Generalnego,
general-major armii austro-węgierskiej.
Od 1909 roku w stanie spoczynku.
W czasie I wojny światowej dowódca
4 Brygady Piechoty Landszturmu w Krakowie.
W pierwszych dniach listopada 1918 roku
z polecenia gen. Bolesława Roja
przejął dowództwo nad formującym się
Wojskiem Polskim na Śląsku Cieszyńskim.
Wszedł w skład utworzonego 2 listopada 1918 roku
w Białej Krakowskiej Powiatowego Komitetu
Wykonawczego Polskiej Komisji Likwidacyjnej.
17 listopada na czele Wojska Polskiego wkroczył
do Bielska i zmusił miejscowe władze niemieckie
do uległości wobec władz polskich.
Na jego rozkaz bielska administracja
i niemiecka organizacja zbrojna
zostały zmuszone do oddania hołdu
orłowi białemu strąconemu z gmachu poczty.
W marcu 1919 roku dowodził ochotnikami z Żywca,
którzy podeszli na odsiecz kompanii żywieckiej walczącej
w okolicach Grodka Jagiellońskiego na Ukrainie.
Do końca tego roku dowodził 4 Dywizją Piechoty.
Od 1921 roku w stanie spoczynku,
jako generał Wojska Polskiego.

Gen. Franciszek Aleksandrowicz

/1856-1923/

Portret gen. Franciszka Aleksandrowicza ze zbiorów Muzeum Historycznego w Białym Bielsku

A portrait of Wojciech Korfanty, a man with light brown hair and blue eyes, looking slightly to the left. He is wearing a dark suit jacket over a white shirt and a dark tie. The background is a soft, out-of-focus grey.

Wojciech Korfanty

/1873-1939/

Polski przywódca narodowy na Górnym Śląsku.
W 1903 roku został pierwszym polskim posłem z Górnego Śląska,
który wstąpił do Koła Polskiego w Reichstagu.

25 października 1918 roku wystąpił w nim z przesłaniem
żądającym przyłączenia do niepodległego państwa polskiego
części Górnego Śląska zamieszkałego przez ludność polską.

Jeden z przywódców Naczelnej Rady Ludowej
w Poznaniu w czasie powstania wielkopolskiego.
Od 1920 roku Polski Komisarz Plebiscytowy na Górnym Śląsku.

W 1921 roku dyktator zwycięskiego III powstania śląskiego.

Posel na Sejm RP, wicepremier rządu RP w 1923 roku.

Przeciwnik polityczny rządów sanacyjnych.
Więziony i sądzony w politycznym procesie krzeskim.
Na emigracji w Czechosłowacji do 1939 roku.

por. Klemens Matusiak (1881-1969) pedagog,
działacz społeczny i kulturalno-oświatowy.
W latach I wojny światowej służył w armii austriackiej.
Organizator i przywódca przewrotu wojskowego w Cieszynie.
W dniu 31 października 1918 r. grupa polskich oficerów
przy poparciu żołnierzy opanowała miejscowy garnizon,
przejmując władzę z rąk dowództwa austriackiego.
Komendę objął por. Matusiak, który podporządkował się
Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego.
Dzięki tym działaniom Śląsk Cieszyński powrócił
do odrodzonej Polski. Inicjator utworzenia
i komendant Milicji Śląskiej, która w latach 1919-1920
pilnowała porządku publicznego na terenie Księstwa Cieszyńskiego.
Od 1919 aż do 1935 r. pełnił funkcję inspektora szkolnego w Bielsku.
W 1939 r. walczył jako ochotnik w kampanii wrześniowej.
Następnie ewakuował się przez Rumunię na Bliski Wschód.
Do kraju powrócił w 1957 r.
Odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari,
Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski,
Medalem Pamiątkowym za Obronę Śląska Cieszyńskiego.

Por. Klemens Matusiak

/1881-1969/

NARODOWE
ARCHIWUM
CYFROWE

A full-length portrait of Józef Dreyza, a man with a beard and mustache, wearing a white tank top, dark trousers, and a dark cap with a feather. He is standing with his hands behind his back against a dark, textured background.

Józef Dreyza

/1863-1951/

Józef Dreyza (1863-1951) pochodził z wielkopolskiej rodziny ziemiańskiej działacz spółdzielczy, społeczny i narodowy. Po przybyciu na Górną Śląsk w 1908 r. objął stanowisko dyrektora Banku Ludowego w Siemianowicach. Był organizatorem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” na Górnym Śląsku, w którym piastował godność Naczelnika Okręgu. Inicjator powołania w 1918 r. Straży Obywatelskich i współorganizator Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska. Członek polskiej Rady Ludowej w Siemianowicach. Związany z władzami Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu był przeciwnikiem wywołania w 1919 r. powstania. Jako inicjator utworzenia Pierwszego Pułku Strzelców Bytomskich był zwolennikiem powołania górnośląskich formacji wojskowych u boku Wojska Polskiego, przygotowywanych do ewentualnej interwencji na Górnym Śląsku. Aktywny uczestnik akcji plebiscytowej w 1921 r. na terenie Siemianowic. W III powstaniu burmistrz tego miasta. W latach 1923-1932 prezes Dzielnicy Śląskiej TG „Sokół”. Poseł na Sejm Śląski. W czasie II wojny światowej prześladowany przez hitlerowców.

Odnaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta i Krzyżem Niepodległości.

*Józef Dreyza
mając lat 50*

NARODOWE
ARCHIWUM
CYFROWE

A black and white portrait of Józefa Bramowska, an elderly woman with a serious expression. She is wearing a red headscarf, a dark jacket, and several strands of red beads. A small cross pendant is visible on a chain around her neck. Her hands are clasped in her lap, resting on a blue patterned fabric. The background is slightly blurred, showing what appears to be an indoor setting with other people.

Józefa Bramowska (1860 – 1942) działaczka społeczna, polityk.
W 1909 r. założyła w rodzinnym Żyglinie Towarzystwo Kobiet,
w ramach którego propagowała polski język i kulturę.
Za swoją działalność była dwukrotnie karana.
W 1914 r. nałożono na nią areszt domowy, zaś w 1919 r. osadzono
w więzieniu w Tarnowskich Górach.

Po zakończeniu I wojny światowej została wybrana przewodniczącą
Zarządu Powiatowego, a następnie Zarządu Głównego Towarzystwa Polek.
Aktywnie uczestniczyła w przygotowaniach do plebiscytu.
Przemawiając na licznych wiecach starała się zachęcić górnośląskie kobiety
do oddania głosu za Polską. Udzielała schronienia ukrywającym się działaczom,
a w czasie III powstania śląskiego przechowywała w swoim domu broń.

W okresie międzywojennym była senatorem z ramienia
Narodowo-Chrześcijańskiego Zjednoczenia Pracy.
Po rozpoczęciu II wojny światowej ewakuowała się na wschód,
lecz jeszcze we wrześniu 1939 r. wróciła do Żyglina.
Ze względu na zły stan zdrowia i zaawansowany wiek nie trafiła do więzienia.
Gestapo przetrzymywało ją jednak w areszcie domowym.

Była odznaczona Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta
i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Józefa Bramowska

/1860-1942/

Robert Oszek (1896 – 1938), kapitan marynarki wojennej i uczestnik III powstania śląskiego. W wieku 15 lat uciekł z domu, by zostać marynarzem. Od 1912 r. służył w cesarskiej marynarce niemieckiej. Podczas I wojny światowej brał udział we wszystkich ważniejszych bitwach na Morzu Północnym i Bałtyckim. Odznaczony został krzyżami żelaznymi II i I klasy. Następnie zdezerterował i zaciągnął do tworzącej się polskiej marynarki wojennej. Początkowo służył we Flotylli Wiślanej, a następnie został skierowany na front wschodni, gdzie służył we flotyllach pińskiej i dnieszańskiej. Wykazał się walecznością i odwagą m.in. w bitwach pod Łomaczami, Koszarówką i Czarnobylem oraz podczas odwrotu spod Kijowa.

W lutym 1921 r. został skierowany na Górną Śląsk do ochrony plebiscytu. Podczas III powstania śląskiego dowodził sformowanym przez siebie oddziałem szturmowym marynarzy, wyposażonym w samochód pancerny „Korfanty”. Oddział ten wykorzystywany był do obrony najbardziej zagrożonych odcinków frontu i zdaniem niektórych przyczynił się do powstrzymania niemieckiej kontrofensywy, a w efekcie sukcesu powstania. Następnie stanął na czele tajnej organizacji „P”, która zwalczała niemieckich, a ochraniała polskich działaczy na Górnym Śląsku.

Został odznaczony Krzyżem Walecznych (czterokrotnie) oraz krzyżem Virtuti Militari.

Robert Oszek

/1896-1938/

Rudolf Niemczyk ps. Stein (1894-1964) urodzony w Sosnowcu, działacz Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska i uczestnik wszystkich trzech powstań. Pochodził z rodziny robotniczej migrującej za zarobkiem. Jeszcze przed I wojną światową zamieszkał na Śląsku. Członek katowickiego TG „Sokół”. Podczas I wojny służył w armii niemieckiej.

W 1918 r. organizator Straży Obywatelskiej i członek POW GŚ. W pierwszym powstaniu śląskim uczestnik walk o Zawodzie i Szopienice. Podczas drugiego powstania – dowódca katowickiego batalionu powstańczego. W III powstaniu dowódca 3 Katowickiego Pułku im. Jarosława Dąbrowskiego.

Uczestnik bitwy pod Górą Św. Anny.

Po 1922 r. członek powstańczych organizacji kombatanckich i prezes Górnos Śląskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej w Katowicach.

W 1939 r. jako organizator Powstańczych Batalionów Obrony Narodowej brał udział w walkach z Niemcami. Oficer Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

Po rozwiązaniu PSZ powrócił do kraju. Odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari, Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych.

Fotografia ze zbiorów Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny

Rudolf Niemczyk

/1894-1964/

Kpt. Artur Wiśniewski

/1890-1920/

Legionista I Brygady Legionów Polskich,
w 1918 roku żołnierz Polskiej Siły Zbrojnej.
4 listopada 1918 roku przejął Jasną Górę z rąk austriackich.
Przed bramą sanktuarium zaciągniętą polską wartę,
a na jasnogórskiej wieży załopotaly biało-czerwone flagi.
Uczestnik walk o Śląsk Cieszyński i na froncie ukraińskim.
Poległ bohatersko odpierając atak bolszewików na Nasielsk w 1920 roku.
Odznaczony Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari
i dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

fotografia ze zbiorów Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie

Alfons Zgrzebnik

/1891-1937/

Alfons Zgrzebnik (1891-1937) ps. „Rakoczy”.
Urodzony na Opolszczyźnie nauczyciel,
samorządowiec i polski działacz narodowy.
Uczestnik I wojny światowej na froncie zachodnim.
Organizator i komendant Polskiej Organizacji Wojskowej (POW)
w powiecie kozielskim i raciborskim w 1918 r.
Od 1919 r. członek Komitetu Wykonawczego POW
oraz główny komendant POW Górnego Śląska.

Naczelnny dowódca pierwszego powstania śląskiego
oraz szef sekcji wojskowej Komisarjatu Rad Ludowych Śląskich
w Sosnowcu.

Organizator oddziałów Milicji Górnos Śląskiej.
Współpracownik Polskiego Komisarjatu Plebiscytowego (PKPleb.)
w Bytomiu. 27 maja 1920 r. dowodził obroną PKPleb.
w hotelu „Lomnitz” w Bytomiu, podczas napadu bojówek niemieckich.

Naczelnny dowódca wojsk powstańczych w drugim powstaniu śląskim.
W trzecim powstaniu śląskim członek Naczelnej Komendy Wojsk Powstańczych.
W okresie międzywojennym działał w organizacjach kombatanckich.

Pracował początkowo jako nauczyciel w Chorzowie,
później w służbach wojskowych, m.in. jako pracownik Wydziału
Wojskowego Komisarjatu Generalnego Rządu Polskiego w Gdańsku.
Pod koniec życia pełnił urząd wicewojewody białostockiego.

NARODOWE
ARCHIWUM
CYFROWE

Plakaty przygotowane z okazji 100. rocznicy wybuchu I Powstania Śląskiego

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)